

Hijerarhija gospodarenja otpadom

Zbog razlike u kvaliteti, ali i ekološkoj prihvatljivosti pojedinih postupaka obrade otpada, hijerarhijski slijed zbrinjavanja otpada definiraju europske direktive² i Europska okvirna direktiva o otpadu³:

- Prevencija nastajanja otpada
- Ponovna uporaba
- Materijalna uporaba (recikliranje) i kompostiranje
- Energetska uporaba ili druge vrste obrade prije konačnog odlaganja ostatnog otpada.

Ovaj je redoslijed uspostavljen s obzirom na ukupnu ocjenu održivosti, odnosno ekološke prihvatljivosti. Navedena rješenja moraju se koristiti i crpiti tim redoslijedom, smanjujući svaki put količinu otpada za dalju obradu. Veliki broj europskih država nastoji reducirati količine otpada koje se odlažu na odlagališta, uslijed čega raste potreba za povećanjem udjela recikliranog i biološki obrađenog otpada u ukupnoj količini nastalog otpada⁴.

Aktivisti Zelene akcije prosvjedom ispred zagrebačkog Gradskog poglavarstva upozoravaju na potrebu poštivanja Hijerarhije gospodarenja otpadom.

NAPOMENA! Alati za postizanje visoke stope odvojeno prikupljenog otpada!

Četiri su elementa za uspješnu strategiju recikliranja:

1. Naplata odvoza prema količini stvorenog otpada
2. Sakupljanje otpada od "vrata do vrata" pri čemu se otpad odvaja već u domaćinstvima
3. Financijska održivost sustava
4. Edukacija i participacija građana

² Council Directive 99/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste

³ Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives

⁴ Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. - 2015. (NN 85/87)

Ova brošura nastala je kao dio projekta Što članstvo u EU znači za hrvatski okoliš?

Poglavlje okoliš jedno je od najvećih poglavlja EU *acquis communautaire-a*. Standardi zaštite okoliša koje zahtijeva EU općenito su znatno viši od onih koji su sada na snazi u Hrvatskoj, a i tamo gdje nisu ne priječe Hrvatsku u primjeni još viših standarda od onih koje pravna stečevina EU propisuje kao minimalne. Kako bi se uskladila s EU standardima zaštite okoliša Hrvatska će u predstojećem razdoblju morati donijeti velik broj novih zakona i propisa te provesti opsežne reforme i ulaganja u infrastrukturne projekte.

Jedan od bitnih preduvjeta da bi proces usklađivanja s zakonodavstvom EU na ovom području bio uspješan je sudjelovanje javnosti u izgradnji novog sustava zaštite okoliša, i to kako one stručne tako i najširih slojeva građana. Za kvalitetnu javnu raspravu nužna je, pak, određena razina znanja i informiranosti svih sudionika. Nažalost, naš je dojam da je hrvatska javnost općenito slabo informirana o procesu približavanja Hrvatske EU u području zaštite okoliša i da se većina informacija svodi na rijetke i često nejasne napise u medijima. Taj se kompleksan proces uglavnom doživljava kao tek još jedna od formalnih prepreka na putu ka punopravnom članstvu u EU i ne uviđa se dalekosežan utjecaj koji će on imati na kvalitetu života svih građana RH.

Zelena akcija / Friends of the Earth Croatia iz tog je razloga odlučila provesti ovaj projekt koji bi trebao javnosti pružiti sustavni pregled najvažnijih tema vezanih uz pridruživanje hrvatske EU u području okoliša te potaknuti široku javnu raspravu o ovim pitanjima.

Projekt Što članstvo u EU znači za hrvatski okoliš? financira Europska unija kroz program IPA INFO 2008.

Instrument pretpristupne pomoći (IPA) pruža pomoć unutar okvira Europskog Partnerstva za potencijalne zemlje kandidatkinje i Pristupnog partnerstva zemalja kandidatkinja.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Zelene akcije / FoE Croatia i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

"Europsku uniju čini 27 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturalnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica." Europska komisija izvršno je tijelo EU.

Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj

Trg Žrtava fašizma 6, 10000 Zagreb
Tel: + (385) 1 4896 500
Fax: + (385) 1 4896 555
Email: delegation-croatia@ec.europa.eu
Web: www.delhrv.ec.europa.eu

Projekt provodi:

Zelena akcija / FoE Croatia
Frankopanska 1, 10000 Zagreb
Tel/fax: + (385) 1 4813 096
Email: za@zelena-akcija.hr
Web: www.zelena-akcija.hr

Ovaj letak objavljujemo u sklopu projekta *Što članstvo u EU znači za hrvatski okoliš* kojeg financira Europska unija kroz program IPA INFO 2008

Pridruživanje Hrvatske EU i promjene u sustavu upravljanja otpadom

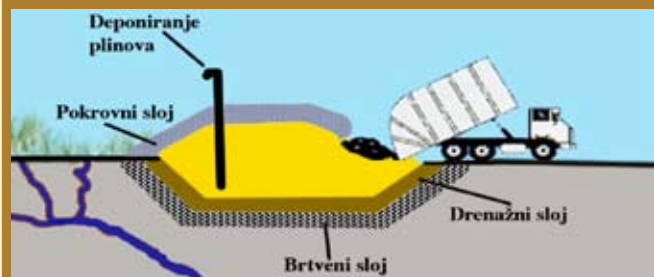
Trenutačno stanje?

Najveći broj odlagališta otpada u Hrvatskoj su neuređena odlagališta. Ovakva odlagališta, bilo da su legalizirana ili divlja, definitivno su najgori mogući način zbrinjavanja otpada. Osim što u atmosferu ispuštaju velike količine stakleničkih plinova, ugrožavaju floru, faunu, tlo i vode.

Trenutno je u tijeku sanacija ovakvih odlagališta. Sanacija se provodi tako da se otpad postupno prevrće s trenutne pozicije te se pod njim postavlja prvo brtveni sloj koji ima za zadaću spriječiti propuštanje procjednih voda iz tijela odlagališta u tlo i tokove podzemnih voda. Iznad donjeg brtvenog sloja postavlja se drenažni sloj čija je funkcija sakupljanje procjednih voda i odvod istih do uređaja za pročišćavanje. Iznad površine zemlje, odnosno preko samog otpada, postavlja se takozvani pokrovni sloj, odnosno gornji brtveni sloj čija je zadaća, između ostalog, sprječavanje ispuštanja metana direktno u atmosferu. Ovakvu sanaciju propisuje Europska smjernica o odlagalištima otpada.

Odlagalište prije sanacije

Odlagalište nakon sanacije

Sanacija odlagališta započela je 2004. godine od kada je Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (FZOEU), u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPUG) i jedinicama lokalne samouprave započeo sanaciju 292 službena neuređena odlagališta. Nakon sanacije, većina dosadašnjih odlagališta bit će pretvorena u pretovarne stanice (PS) i reciklažna dvorišta, a preostala će se u budućnosti zatvoriti.

U Hrvatskoj postoji i velik broj površina onečišćenih neodgovarajućim i nekontroliranim odlaganjem različitih vrsta otpada (ilegalna odlagališta). Strategija gospodarenja otpadom RH procjenjuje da u Hrvatskoj ima više od tri tisuće ilegalnih odlagališta.

Mogućnosti za razvoj sustava gospodarenja otpadom Hrvatske u EU?

Hrvatska se 2005. kroz *Strategiju gospodarenja otpadom*, a kasnije i kroz *Plan gospodarenja otpadom RH 2007 – 2015* opredijelila za koncept županijskih ili regionalnih centara za gospodarenje otpadom. Na taj bi način trebali biti dosegnuti ciljevi postavljeni *Europskom direktivom o odlagalištima otpada*¹ koja propisuje da se količina otpada s biološkim potencijalom u roku od 15 godina od bazne 1995. godine mora smanjiti na ukupno 35% (uz mogućnost odgode za dodatne 4 godine za zemlje koje trenutno odlažu više od 80% svog organskog otpada). Prema EU smjernici, Hrvatska bi do 2014. godine smjela odlagati svega 35% neobrađenog organskog otpada. Količine odloženog organskog otpada trebale bi se značajno smanjiti u trenutku kada se otvore centri za gospodarenje otpadom. Njihova prvenstvena namjena je da kroz mehaničko-biološku obradu smanje udio organskog ugljika u otpadu koji se odlaže te na taj način smanje emisije metana u okoliš.

Uspostavljanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom obveza je svake županije u Republici Hrvatskoj što obuhvaća slijedeće aktivnosti:

- Izbjegavanje (smanjivanje količina proizvedenog) otpada;
- Uspostavljanje kontrole toka i količine otpada;
- Recikliranje i kompostiranje;
- Saniranje i zatvaranje postojećih odlagališta;
- Obrada organskog otpada prije odlaganja

Županije i gradovi trebali bi donositi ambicioznije ciljeve za odvojeno prikupljanje otpada od onih koji su predloženi u *Strategiji gospodarenja otpadom*, a kasnije i *Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2007 – 2015*. **Minimalni cilj za odvojeno prikupljeni otpad mora biti 50% do 2020. godine što je u skladu s pravnom stečevinom Europske unije (Okvirna direktiva o otpadu).**

Dokument	Udio (%) godina				
	2006	2010	2015	2020	2025
Strategija gospodarenja otpadom RH	6	8	12	18	25
Plan gospodarenja otpadom RH 2007-2015			23		
EU direktiva o otpadu				50	

Prikaz ciljeva za odvojeno prikupljanje otpada u različitim dokumentima

Plan gospodarenja otpadom RH je definirao primarno odvajanje i

prikupljanje pojedinih kategorija otpada (ambalažni otpad, otpadne gume, otpadna ulja...), a za otpad koji nije obuhvaćen specifičnim pravilnicima predviđena je primjena odvojenog prikupljanja u okviru komunalnog sustava. Međutim, ono u čemu Zelena akcija vidi potencijalni problem je nedostatak sredstava i kapaciteta komunalnih tvrtki da takve sustave uspostave. Ulaganja i razvoj sustava za gospodarenje otpadom na lokalnim razinama moraju teći usporedo sa sanacijom i postupnim zatvaranjem postojećih odlagališta (bilo legalnih ili ilegalnih). Do otvaranja centara za gospodarenje otpadom u županijama, u svim naseljenim cjelinama moraju biti uspostavljeni sustavi za odvojeno prikupljanje otpada. Kao najbolju dostupnu europsku praksu potrebno je uspostaviti sustav odvojenog prikupljanja otpada od vrata do vrata te naplatu odvoza otpada prema količini koja djeluje kao stimulacija za dodatno smanjenje količina otpada u nastanku.

Što je Županijski/regionalni centar za gospodarenje otpadom (CGO)?

Otpad sakupljen u pretovarnim stanicama dovozi se do CGO-a koji je smješten na određenoj udaljenosti od naseljenog područja. U CGO-u se prihvaća i otpad sakupljen preko sakupljačke mreže područja u blizini CGO-u. U CGO-u se odvijaju različite aktivnosti vezane uz obradu otpada prije njegovoga konačnog odlaganja na odlagalištu neopasnog otpada koji je ujedno i sastavni dio CGO-a:

- prihvata, obrada sortiranog ili nesortiranog otpada;
- sakupljanje otpada koji se može ponovno uporabiti ili reciklirati te sakupljanje i daljnja predaja opasnog otpada;
- sakupljanje i distribucija otpada koji se može koristiti u druge svrhe;
- energetska iskorištavanje pojedinih frakcija otpada;
- odlaganje obrađenog otpada.

CGO se u osnovi sastoji od:

- a. postrojenja za obradu otpada,
- b. zona za privremeno skladištenje,
- c. zone za odlaganje otpada,
- d. zone za prikupljanje i obradu bioplina,
- e. zone za prikupljanje i obradu otpadnih voda.

Obradom otpada u CGO, Hrvatska ispunjava uvjete Europske direktive o odlagalištima otpada.

¹ Council Directive 99/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste